

Blagajnikovo poročilo.

Tovariš Jakob Dimnik:

Dohodki:

Saldo 1911. leta	70 K 61 v
Obresti do 30. junija 1912	214 K 52 v
Članarina	18 K 20 v
Dvig vsote za Ciperletov spomenik	74 K 97 v

Skupaj 378 K 30 v

Izdatki:

Za časopise in društva	34 K 70 v
Za ljubljanske učiteljske učiteljske	23 K 08 v
Za sarajevske učiteljske	7 K 92 v
Zavezi za leto 1912	10 K — v
Za sklad učiteljskih	25 K — v
Za tiskovine	15 K 31 v
Delegatom v Celje	45 K — v
Pristojbinski namestek	23 K 68 v
Ciperletovi vdovi	74 K 97 v
Upravni stroški	36 K 77 v

Skupaj 296 K 43 v

Dohodki 378 K 30 v

Izdatki 296 K 43 v

Prebitok 81 K 87 v

Bilanca:

Prebitok letošnji	81 K 87 v
V mestni hranilnici	5108 K 52 v
V Učiteljski hranilnici	3 K 44 v
Delež Učit. hranilnice	55 K — v
Učiteljski sklad	57 K 61 v

Skupaj 5306 K 44 v

Poročilo preglednika računov.

Tovariš Alojzij Kecelj predlaga ab-solutorij, kar se sprejme soglasno.

Volitve.

Tovariš Germek predlaga naj se stari odbor izvoli z vzklikom, kar obve-lja. Na predlog istega tovariša se izvolijo tudi dosednji pregledniki računov.

O okrajnih učiteljskih konferencah.

Tovariš Luka Jelenc:

Kakor je znano, zavirajo že več let slovenski klerikalni poslanci v štajerskem deželnem zboru v Gradcu delovanje šta-jerskega deželnega zbora. S to obstruk-cijo hočejo izsiliti delitev štajerskega de-želnega šolskega sveta in na ta način izročiti spodnještajersko šolstvo in učiteljstvo pod kruto peto šoli vedno sovra-žega klerikalizma po kranjskem vzor-cu; z obstrukcijo pa izkušajo preprečiti tudi regulacijo učiteljskih plač.

Vsaka obstrukcija pa globoko reže v finance dotične dežele. To vidimo v bo-gati Češki, ki stoji na robu poloma, tako da se že napoveduje moratorij, ako ne bo kmalu od nikoder pomoči.

Enako dela tudi štajerskemu dežel-nemu odboru obstrukcija velike skrbi. Varčevati so začeli, kjer le morejo in kjer se le da.

In seve, začeli so varčevati kakor povsod in vselej pri šolstvu. Sistrali so letos vse okrajne učiteljske konference, češ da ni pokritja za potnine učiteljstvu.

Zgledi, posebno slabi, pa vlečejo in mičejo. Takoj se je prijel te misli za ljud-sko šolstvo in učiteljstvo tako jako vneti deželni odbor vojvodine kranjske. Obrnil se je na deželni šolski svet z nasvetom, li bi ne kazalo zavoljo ogromnih stroškov, če ne sistirati, pa vsaj samo vsako dru-go ali tretje leto razpisati okrajne učiteljske konference.

Deželni šolski svet je vprašal za mnenje okrajne šolske svete. Čul sem, da so ti v večini, za vse ne vem, odgovorili v negativnem smislu.

Kaj bo ukrenil deželni šolski svet, ne vem, toda izkušnja nas uči, da le prerad ustreže deželnemu odboru.

Ali naj učiteljstvo mirno in molče gleda, da se mu zopet kratijo v zakonu zajamčene pravice? Tega ne vemo!

Državni šolski zakon z dne 14. maja 1869, § 45, izrečno vелеva, da mora biti v vsakem šolskem okraju vsaj ena okraj-na učiteljska konferenca in 2. in 3. od-stavku tega paragrafa navaja v glavnih potezah zadačo teh konferenc.

Natančen delokrog okrajnih učiteljskih konferenc pa je dodan v ministrskem ukazu z dne 8. maja 1872.

Okrajne učiteljske konference so nam torej po zakonu zajamčene, in kdor noče biti postayolomec, jih nam ne more niti utesniti niti sistirati.

Tudi delokrog jim je določen, in če so se preživele in ne dosejajo svojega na-mena, da je koristi le malo ali celo ni-kakršnih, kakor se napačno poudarja, ni krivo učiteljstvo, krivda leži v okrajnem šolskem nadzorniku. Če je nadzornik na svojem mestu, bo znal konferenci vdihniti pravo življenje; postavil bo na dnevni red razprave, od katerih bo imelo učiteljstvo veliko korist, podal navodila, ki bodo učiteljstvu zvezde vodnice pri vzgoji in pouku.

Velikega pomena je tudi, da se snide vsaj enkrat na leto učiteljstvo celega okraja, da se spozna ne le po obrazu, temveč tudi po duhu, da si zmenjava svoje misli in nazore.

Predbaciva se tudi nam ob tej pri-liki, da mi sami ne maramo učiteljskih konferenc, ker smo bili razbili ob svojem času deželno učiteljsko konferenco.

Ta argument bi bil logičen, vendar ne drži. Zakaj smo bili razgnali deželno učiteljsko konferenco? Opozoriti smo ho-teli najširše mase, merodajne in najvišje kroge, kolika beda vlada med kranjskim učiteljstvom, da se poslužuje takih ne-navadnih sredstev v doseg izboljšanja svojega gmotnega položaja. Edino to nas je dovedlo takrat do onega nenavadnega koraka, nikakor pa ne ono, kar se nam predbaciva, da nismo hoteli delati v pro-speh ljudskega šolstva. (Res je!)

Kaj pa je pravi vzrok, da nam ho-čejo utesniti okrajne učiteljske konfe-rence?

V prvi vrsti hočejo prihraniti tiste bore tisočake, ki jih dobi učiteljstvo za potnino. Varčevati hočejo začeti zopet pri učiteljstvu, ki že itak nič nima, ker vedo, da z nami lahko počno, kar se jim zljubi, da se lahko prelomi tudi zakon, ki nam jamči naše pravice. Če nam nihče ne čuva po zakonu zajamčenih pra-vic, molčati ne smemo sami.

Zato predlagam in priporočam v spre-jem to-le resolucijo:

Kranjsko napredno učiteljstvo, zbra-no dne 28. decembra 1912 v Narodnem domu v Ljubljani pri obnem zboru Slo-venskega deželnega učiteljskega društva, se izreka z vso odločnostjo zoper name-ravano utesnitev okrajnih učiteljskih konfe-renc, ki so mu zajamčene v § 45. dr-žavnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, delokrog pa dolo-čen v ministrskem ukazu z dne 8. maja 1872, drž. zak. št. 68. (Sprejeto soglasno.)

Slučajnosti.

Tovariš tajnik čita dopis Učiteljskega društva za kranjski okraj:

Na letošnjem jesenskem zborovanju »Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj« sta se soglasno sprejeli naslednji dve resoluciji:

1. Gotovi krogi delujejo na to, da bi se odpravile vsakoletne učiteljske konfe-rencije, in motivirajo to odpravo s tem, da so za deželo predrage, haska pa ne donašajo tistega, kakor je želeli. Učitelj-stvo kranjskega okraja protestira proti takemu postopanju, ker bi s tem kršile postavno zajamčene pravice. Drugod se mečejo milijoni vun večkrat v nepotrebne namene, pri šolstvu in učiteljstvu pa se štedi na vseh koncih, kar je procvitu ljud-skega šolstva gotovo na kvar. Ako se hoče učiteljstvo nadalje izobraževati, mo-ra se zvečina na lastne stroške. Če ne stoji okrajne učiteljske konference na višku modernih zahtev, lahko temu odpo-morejo višje šolske oblasti s sistematično urejenim načrtom; sicer pa so učiteljstvu te konference vseeno prav lahko v ve-liko korist, če je nadzornik docela na svojem mestu.

2. Isto učiteljstvo odločno protestuje proti krivični razdelitvi deželnega denarja v učiteljske in šolske namene.

a) Draginski doklade neoženjenemu učiteljstvu se nameravajo razdeliti »po previdnosti« samo gotovemu delu učitelj-stva. Današnja neznosno draginja občuti vsak, bodisi da je tega ali onega politi-čnega prepričanja; te ali one narodnosti.

b) Deželni odbor je nakazal 50 od-stotno stanarinsko doklado ljubljanskemu učiteljstvu zopet po istem krivičnem ključu.

c) Članom »Slomškove zveze«, ki so se prijavili v meščanski tečaj, plača de-želni odbor kranjski suplente iz deželnih stroškov, člani naprednih učiteljskih or-ganizacij pa jih morajo plačati iz svojega. — Če je vse to le kupovanje političnega prepričanja, je skrajno nemoralno in nad vse krivično, ker plačajo naprednjaki več davka, kakor pa recimo pristaši »Slov. Ljudske Stranke«.

Podpisano učiteljsko društvo prosi torej slavni odbor »Deželnega sloven-skega društva v Ljubljani«, da napravi v tem smislu vlogo na c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko; eventualno da postavi ti dve točki v razgovor pri letošnjem ob-čem zboru.

Tovariš Germek: Vsako okrajno učiteljsko društvo naj nabere gradivo, kako so se delile draginske doklade. S tem materialom izpopolnjena II. resolucija naj gre na dež. šolski svet. (Sprejeto.)

Tovariš tajnik prečita dopis vodstva Zaveze:

Členjeni odbor naj sprejme v vednost in blagohotno rešitev to dvojce:

1. Vodstvo učiteljske Zaveze se je posvetovalo na svoji zadnji letošnji vod-stveni seji o nameri gotovih krogov, ki hočejo, da naj se ne vrše okrajne učiteljske konference na Kranjskem kakor do-

slej vsako leto, ampak šele vsako tretje leto. Ker bi bila taka postava na vsak način na kvar učiteljstvu kakor povzdigi ljudskega šolstva, zato se je na tej seji soglasno sklenilo, da se obrne Zaveza do slavnega »Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« s prošnjo, da postavi ta točko na dnevni red letoš-njega glavnega rednega zborovanja.

Okrajne učiteljske konference naj se vrše vsako leto!

2. Po Zavezi se sestavlja »Spome-nica o preganjanju in zapostavljanju kranjskega naprednega učiteljstva.« Ker tangira to nečuvno preganjanje le učiteljstvo na Kranjskem, zato je sklenilo vodstvo Zaveze, da odstopi vse izbrano gradivo »Deželnemu slov. učiteljskemu društvu v Ljubljani«. To naj vse gradivo pregleda, pomnoži in podpre z novimi fakti, ki pa morajo do pičice odgovarjati resničnim dejstvom. Nato naj se odpošlje v najkrajšem času ves material v obliki spomenice v resen prevdarek kranjske-mu deželnemu šolskemu svetu.

Na novo naj se pojasi v spomenici:

a) kako pristransko se je razdelila samskemu kranjskemu učiteljstvu 25od-stotna draginska doklada;

b) na kak način se je razdelila po deželnem odboru kranjskem 25% in 50% stanarinska doklada ljubljanskemu učiteljstvu;

c) kako se podeljuje podpora iz ubož-nega zaklada večkrat popolnoma nepo-trebnim »Slomškarjem«, naprednemu učiteljstvu, če je podpore še tako potrebno, pa se ne da nič ali pa prav malo;

č) da se je plačalo iz deželnega de-narja suplenta priiglašencem tečaja za meščanske šole samo članom »Slomško-ve Zveze«, nobenemu pa ne, če se je zaznalo, da je član naprednih učiteljskih organizacij, četudi je bil predlagan v to od deželnega šolskega sveta v Ljubljani.

Dobesedno naj se potem objavi ta odposlana spomenica najprej v »Učiteljskem Tovarišu«, nato v slovenskih, učiteljstvu naklonjenih listih, da izve napred-no ljudstvo, kako pristransko postopa ta-kozvana krščanska »Slov. Ljudska Stran-ka« po svojih voditeljih pretežno z denar-jem naprednih davkoplačevalcev.

Tistemu, ki sestavi to obširno spo-menico, se mora dati primerno nagrado. Po možnosti je Zaveza rade volje pri-pravljena v ta namen nekaj prispevati.

Pozneje naj se ta spomenica odpošlje Zvezi slovenskega učiteljstva v Avstriji, v prestavi pa tudi napredni nemški učiteljski Zvezi, da to snov uporabita v učiteljskih glasilih in v državni zbornici.

Tovariš Črnaog predlaga, naj se ti nasveti čimprej izvrše. Spomenica naj se objavi tudi v izvenavstrijskih listih.

Tovariš Jelenc pravi, da je gradiva za spomenico že precej nabranega, drugo gradivo se zbira. Ob debati, ki so vanjo posegli tov. Gangl, Germek, Jelenc, Luz-nar, Dimnik, se sklene, da prevzame ves material tov. Gangl; končno se tudi skle-ne, da se izda spomenica v obliki bro-šure v slovenskem in nemškem jeziku.

Tovariš predsednik zaključil zboro-vanje z vzklikom prevzvišenega knezo-škoia: Mi pa ostanemo, kakor smo bili! (Odobranje.)

Slovenska Šolska Matica.

V soboto, dne 28. pret. meseca po-poldne se je vršil v Mestnem domu ob-čni zbor Slovenske Šolske Maticе pod predsedstvom ravnatelja Schreinerja iz Maribora, ki je s pozdravom na došle člane otvoril 5. redni občni zbor. Društvo ima kot pedagoško - knjižno društvo namen pospeševati izobrazbo potom lite-ralnega delovanja, potovanj in poučnih predavanj. Nameravano potovanje v pre-teklih počitnicah, za katero se je bilo pri-glasilo 65 udeležnikov, je moralo, žal, iz-ostati, zato je priredilo društvo nadalje-valne tečaje, ki so se izvršno obnesli. Morda bo mogoče letos v počitnicah pri-rediti izpadlo potovanje. Društvo izbira v svoji sredi vse slovensko učiteljstvo brez razlike strankarskega mišljenja, šte-vilo članov narašča od leta do leta. Toda tudi smrt je z nemilo roko ugrabila pre-cejšnje število društvenikov, med njimi dr. Sketa in prof. Apiha v Celovcu, prof. Orožna v Ljubljani in svetnika Kopriv-nika v Mariboru. V znak spomina se dvig-nejo društveniki s sedežev.

Nato predava prof. dr. Osvald o pe-dagoški in psihološki povzdigi učitelj-stva, za kar se mu zborovalci z živah-nim odobravanjem zahvalijo. To teme-ljito predavanje izide v tisku.

Iz tajniškega poročila prof. dr. Pivka (Maribor) posnamemo, da je imelo društvo v pretekli triletni poslovni dobi 9 sej. Izdalo pa je društvo razen letopisov v tej poslovni dobi sledeče knjige: A. Va-les: Kemični poizkusi, L. Lavtar: Uko-slovje računstva 2. in 3. del, dr. L. Pivko: Zgodovina Slovencev 2. in 3. del, Jakob

Zupančič: Zrakoplovstvo, Glowacki: Bo-tanika I. del, Hauptmann: Ukoslovje je-zika in Kukovec: Domovinoslovje. Tiska se vseh knjig po 2500 izvodov. Članov je šlolo društvo koncem lanskega leta 1792, priraslo je tedaj v enem letu društvu 170 članov. Koncem tega leta bo šlolo društvo kakih 1800 članov. Posebnih podpor društvu ni dobilo. Darovala je pač društvu posojilnica v Mariboru 50 K in prof. Orešec 50 K. Nagrade so se določile na kakih 40 od pole. Tečaji se prirejajo vsako drugo leto. Tovariš Luznar pripo-roča, naj se število poverjenikov pomno-ži, prof. Wester pa poroča, da je družba sv. Mohorja pripravljena izdajati klasike. Izidejo kot prva knjiga Prešernove po-ezije pod redakcijo dr. Žigona.

Iz blagajnikovega poročila, ki ga je podal tovariš Jakob Dimnik, posnamemo, da je imelo društvo leta 1910 dohodkov 7753 K 02 v in stroškov 5144 K 45 v, tedaj prebitka 2613 K 57 v, imetje pa je znašalo 5281 K 75 v. Leta 1911 pa je ime-lo društvo 10.899 K 64 vin. dohodkov in 7704 K 78 v izdatkov, tedaj prebitka 3194 K 86 v. Imetje pa je znašalo 3643 K 94 v. V imenu pregledovalcev računov poroča ravnatelj g. Machar ter predlaga absolutorij. Sprejeto. Nagrade se določijo nato enao, kakor do sedaj. Pri sledečih volitvah, ki so se vršile per acclamatio-nem, so bili izvoljeni za predsednika Schreiner, za odbornike pa: s Kranjskega Dimnik, Gaberšek in Krulc ter gđ. Vita Zupančičeva, s Štajerskega prof. Pirce in nadučitelj Černe, za Primorsko - Goriško ravnatelj Bežek in Finžgar. Za namest-nike so bili izvoljeni za Kranjsko dr. Ile-šič, za Štajersko dr. Pivko in za Koroško Košir iz Velikovca, za preglednike rač-unov pa ravnatelj Machar, Kecelj in dr. Svetina. Nato zaključil predsednik lepo uspeli občni zbor.

Pomaknitev v višje plačilne razrede lani — letos.

Iz II. v I. razred je bilo pomaknjenih lani 14 učnih oseb, letos samo 9, iz III. v II. razred lani 31 letos 19, iz IV. v III. raz-red lani 53, letos — 42. Tako se vremena jasne na Kranjskem vsemu učiteljstvu — tudi Slomškarjem! Vsakdo lahko vzame svinčnik v roke in izračuna po teh dveh ključih (lanska in letošnja pomaknitev), v kolikih letih pride vsakdo po lanskem ali po letošnjem pomaknjenju v višji plač. razred. Ako bi bilo letos toliko pomak-njenih naprej kakor lani, bi n. pr. katoliški učitelj Janko Polak prišel leta 1914 v II. plačilni razred, po letošnjem napredo-vanju pa pride šele leta 1916; na izgubi bo tedaj (s 25% drag. doklado) 500 K. Ista usoda zadene še več drugih Slomškarjev. V cellem je letos 38 učiteljev in učiteljic manj pomaknjenih naprej nego lani. Seveda, zaslepljeni Slomškarji rajši sprejemajo miloščino v obliki 25 odstotne draginske doklade, nego da bi odločno nastopili proti vodstvu Slomškove Zveze in S. L. S., ki zavlačujeta zvišanje učiteljskih plač. Seveda Jaklič, Ravnikar, Štrukelj itd. ne čutijo tiste bede, ki tare Slomškarje minores gentium.

Kaj nas loči?!

Ko so bili 2. septembra 1909 Slomškarji na božji poti na Brezjah, je pridigo-val dobropoljski Jaklič: »Mi nismo raz-dvojeni zaradi materialnih koristi in te-ženj, ampak razdvojeni smo zato, ker ni-smo edini v sredstvih in končnih ciljih vzgoje naše mladine. Tu gremo narazen! Naš prapor je križ! Sveti križ — ta nas loči!« — Ali bi nam hotel danes, po treh letih pojasniti isti Jaklič, če nas sedaj loči tudi — sveti križ? Prepričani smo, da se bodo vsi Slomškarji smejali Jakliču v ob-raz in oni njemu povedali, da naprednih učiteljev in Slomškarjev ne loči križ — ampak 25 odstotna draginska doklada. Danes vsa slovenska javnost vidi v ben-galični luči prapor Slomškarjev, na kate-rem se blišče korita in 25odstotna dra-ginska doklada. Ta prapor nas loči! Križ — Jaklič in drugovi! Križa pa zaman iščemo v naši sredi! Kadar bo Slomška-rija zopet zbrana na kakšni božji poti, naj zapridiguje Jaklič o koritih in draginjskih dokladah!

Sila bede je premagala čut roditeljstva.

V žalostni dokaz, kaka beda vlada v vrstah kranjskega učiteljstva, naj služi med drugim tudi sledeči pretresljivi do-godek, ki se je izvršil pred par tedni v nekem okraju naše, glede učiteljskega gmotnega stanja menda že evropsko - znane kranjske dežele.

Zakonskemu paru — učiteljici in učitelju — je umrl nad vse ljubljani otrok.